

ÚRAD PRÁCE, SOCIÁLNÝCH VECÍ A RODINY POPRAD

Nábřežie Jána Pavla II. 439/16, 058 01 Poprad

**PRIORITY PODPORY ZAMESTNANOSTI V OKRESOCH
POPRAD A LEVOČA NA ROK 2013**

Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny POPRAD

V Poprade, máj 2013

1. ÚVOD

Medzi hlavné komponenty rastu a rozvoja regiónov patrí najmä rast zamestnanosti. Predmetom tejto správy je definovanie priorít podpory zamestnanosti v regióne územného obvodu UPSVR Poprad v rámci služieb zamestnanosti, ktoré sú systémom nástrojov pomoci a podpory občanom pri zaradení sa na pracovný trh. V súčasnosti je kľúčovým pojmom v oblasti politiky zamestnanosti aktívna politika trhu práce ako systém využívajúci metódy, ktoré cielene a individuálne ovplyvňujú cieľové skupiny a pomocou konkrétnych nástrojov sa snaží konsolidovať rovnováhu na trhu práce, proporcionalitu medzi ponukou a dopytom po práci.

Na základe Národného programu reforiem Slovenskej republiky 2012 bola v marci 2013 schválená právna úprava, ktorou sa mení zákon NR SR č.5/2004 Z.z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon o službách zamestnanosti).

Jej zámerom bola revízia aktívnych opatrení na trhu práce (ďalej len „AOTP“) založená na reálnom využívaní jednotlivých nástrojov a ich skutočnej efektívnosti. Dôraz je kladený na znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie, zjednodušenie systému najmä obmedzením počtu nástrojov a znížením administratívnej náročnosti pri implementácii AOTP. Jedným so základných cieľov bolo aj zabezpečenie lepšieho zohľadňovania regionálnej situácie na trhu práce a širšom zavedení normatívnej spoluúčasti sociálnych partnerov pri uplatňovaní AOTP.¹

V záujme stimulácie trhu práce sú navrhnuté „Priority podpory zamestnanosti v okrese Poprad a Levoča na rok 2013“. Od nich sa očakáva priamy efekt na podporu zamestnanosti v tomto roku. Ich súčasťou sú však aj opatrenia s preneseným, nepriamym efektom na podporu zamestnanosti v dlhšom časovom horizonte.

¹ Národný program reforiem Slovenskej republiky 2012, aktualizácia jún 2012, Zdroj: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/nd/nrp2012_slovakia_sk.pdf

2. ANALÝZA SITUÁCIE NA TRHU PRÁCE

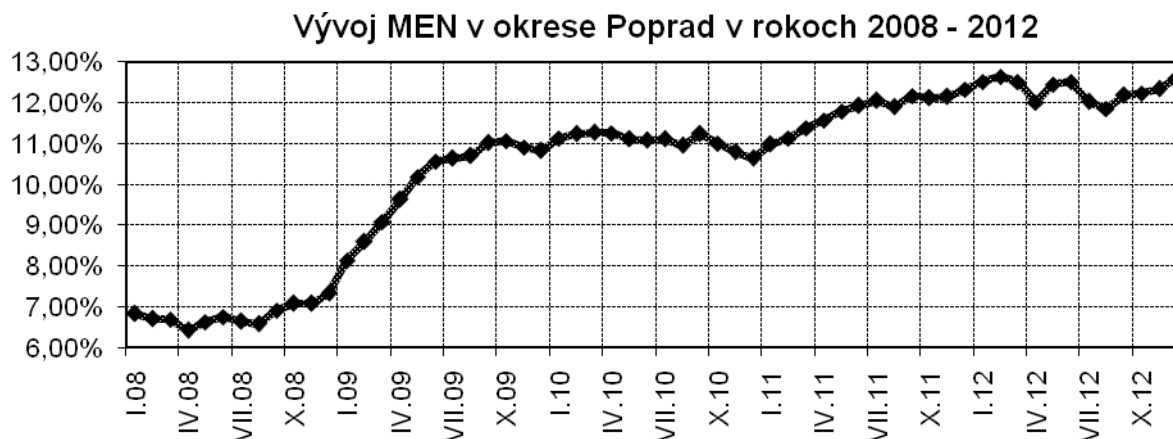
Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Poprad pôsobí v regióne dvoch okresov – Poprad a Levoča.

Okres Poprad patrí medzi vyspelé regióny. Miestna ekonomika je orientovaná na služby so silným priemyselným zázemím. Medzi kľúčové priemyselné odvetvia patrí výroba domácich spotrebičov, ťažké strojárstvo, výroba plastových komponentov, spracovanie potravín a chémia. Nakoľko mesto Poprad je bránou do najatraktívnejšej turistickej lokality Slovenska – Vysokých Tatier, veľmi dôležitým pre miestnu ekonomiku je aj cestovný ruch. Hospodárske zameranie regiónu možno charakterizovať ako priemyselno-poľnohospodárske.

Okres Levoča patrí k priemyselne málo rozvinutým okresom s veľmi nízkym počtom väčších priemyselných podnikov (nad 20 zamestnancov) a poľnohospodárskou výrobou s malými výrobnými kapacitami. Okres je charakteristický vysokou sezónnosťou prác (odvetvie poľnohospodárstva, lesníctva). Produktivita práce zaostáva za celoštátnym priemerom, aj za výsledkami Prešovského kraja. Taktiež intenzita investovania dosahuje veľmi nízke hodnoty. Pre priemyselné aktivity je charakteristické ich vykonávanie malými prevádzkami. Silnou stránkou okresu je významné postavenie kultúrno-historického centra nielen na území Spiša, ale aj Slovenska a Európy.

2.1. Vyhodnotenie vývoja nezamestnanosti v okrese Poprad v roku 2012

Vývoj nezamestnanosti v okrese Poprad mal v roku 2012 mierne narastajúci charakter. Miera evidovanej nezamestnanosti v priebehu roka mierne stúpala, poklesla len v letných mesiacoch predovšetkým vplyvom sezónnych prác a k 31.12.2012 dosiahla hodnotu 12,62%. Priemerná MEN v roku 2012 bola 12,33 %, čo predstavuje medziročný nárast o 0,53 %. Okres Poprad sa k 31.12.2012 umiestnil **v rámci Slovenska** z počtu 79 okresov **na 49. mieste** (poradie okresov podľa MEN v SR, zoradené od najvyššej po najnižšiu MEN). Narastajúci trend vo vývoji nezamestnanosti možno sledovať od konca roka 2008, hlavne ako dôsledok hospodárskej krízy.

Absolútny počet uchádzačov o zamestnanie (AP UoZ) k 31.12.2012 bol 8 499, čo je v porovnaní s predchádzajúcim mesiacom *pokles* o 54 UoZ, medziročne AP UoZ *vzrástol* o **269** osôb. Priemerný absolútny počet UoZ v roku 2012 dosiahol hodnotu **8 348 osôb** a medziročne **vzrástol o 4,5 %** (o 361 osôb). Z toho u žien priemerný absolútny počet UoZ dosiahol hodnotu 3812 osôb, čo je 46 % z celkového priemerného počtu UoZ.

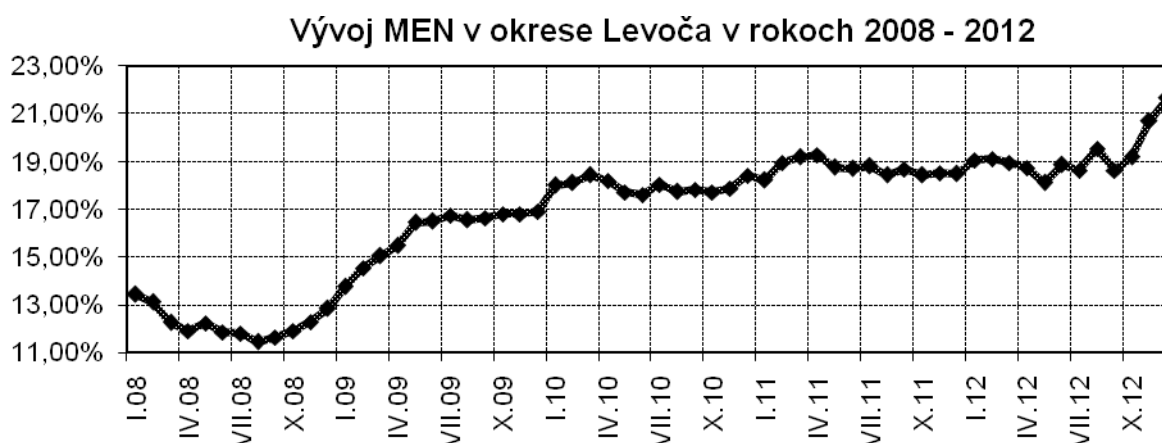
V priebehu roka 2012 bolo do evidencie UoZ zaradených 5620 občanov, čo predstavuje medziročný *pokles* o 816 UoZ. Najvyšší prítok bol v mesiacoch, kedy do evidencie prichádzajú absolventi škôl a to máj – 688 UoZ a september - 689 UoZ. V sledovanom období bolo z evidencie vyradených 5462 UoZ, čo je v porovnaní s rovnakým obdobím roka 2011 *pokles* o 548 osôb. Z uvedeného počtu vyradených UoZ smerovalo na trh práce 57 % (3097 osôb), 12 % (659 osôb) bolo vyradených pre nespokojnosť a 31 % (1706 osôb) tvoria ostatní vyradení. Najvyšší odtok bol v mesiaci máj – 621 UoZ.

Štruktúra uchádzačov o zamestnanie v okrese Poprad – základná charakteristika :

- podľa vekovej štruktúry najpočetnejšiu skupinu tvoria UoZ vo veku 35 - 49 rokov, v roku 2012 sa na absolútnom počte UoZ podieľali 33 %
- podľa dosiahnutého vzdelania až 40% z AP UoZ tvoria občania s nízkym stupňom vzdelania – bez vzdelania a základné vzdelanie
- podľa dĺžky evidencie viac ako 50% z UoZ sú v evidencii dlhšie ako 12 mesiacov, v roku 2012 priemerne tvorili 54% z absolútneho počtu UoZ
- podľa KZAM v poslednom zamestnaní najviac ľudí pracovalo ako pomocní a nekvalifikovaní pracovníci a osoby bez pracovného zaradenia – 73 % z priemerného AP UoZ

2.2. Vyhodnotenie vývoja nezamestnanosti v okrese Levoča v roku 2012

V priebehu roka 2012 v okrese Levoča mala miera evidovanej nezamestnanosti stúpajúcu tendenciu, v období nábehu sezónnych prác (marec - máj) mierne poklesla a k 31.12.2012 pri disponibilnom počte uchádzačov o zamestnanie 3 268 dosiahla hodnotu 21,65% (v januári 2012 bola 19,05%). Priemerná MEN v roku 2012 bola 19,26 %, čo predstavuje medziročný nárast o 0,55 %. Okres Levoča sa k 31.12.2012 umiestnil v rámci Slovenska z počtu 79 okresov na 17. mieste (poradie okresov podľa MEN v SR, zoradené od najvyššej po najnižšiu MEN). Za posledných 5 rokov miera evidovanej nezamestnanosti vzrástla o viac ako 8%.

Absolútny počet UoZ k 31.12.2012 bol **3 599**, čo je o 386 UoZ viac na konci minulého roku. Priemerný absolútny počet UoZ v roku 2012 dosiahol hodnotu **3 308** osôb, čo predstavuje medziročný **nárast o 1,5%** (48 osôb). Z toho u žien priemerný absolútny počet UoZ dosiahol hodnotu 1561 osôb, čo je 47 % z celkového priemerného počtu UoZ.

V roku 2012 bolo z evidencie vyradených **1 852** UoZ, čo je v porovnaní s rokom 2011 pokles o 394 osôb. Z uvedeného počtu vyradených UoZ smerovalo na trh práce 64 % (1 179 osôb), 13 % (239 osôb) bolo vyradených pre nespoluprácu a 23 % (434 osôb) tvoria ostatní vyradení. V sledovanom období bolo do evidencie UoZ zaradených **2 038** UoZ, čo predstavuje medziročný pokles o 131 UoZ. Najväčší prítok do evidencie bol v mesiaci január – 230 UoZ, najväčší odtok bol v mesiacoch máj 261UoZ.

Štruktúra uchádzačov o zamestnanie v okrese Levoča – základná charakteristika :

- podľa vekovej štruktúry najpočetnejšiu skupinu tvoria UoZ vo veku 35 - 49 rokov, v roku 2012 sa na absolútnom počte UoZ sa podieľali 34 %

- podľa dosiahnutého vzdelania až 45% z AP UoZ tvoria občania s nízkym stupňom vzdelania – bez vzdelania a základné vzdelanie
- podľa dĺžky evidencie 52% z AP UoZ sú v evidencii dlhšie ako 12 mesiacov,
- podľa KZAM v poslednom zamestnaní najviac ľudí pracovalo ako pomocní a nekvalifikovaní pracovníci a osoby bez pracovného zaradenia – 78 % z priemerného AP UoZ

Využitie nástrojov APTP pre znevýhodnené skupiny UoZ

	2008	2009	2010	2011	2012
Počet podporených UoZ	4 794	2 235	3 260	2 471	1969
Znevýhodnení UoZ	4 142	1 424	2 472	1 882	1422
absolvent	208	345	765	553	466
občan starší ako 50 rokov veku	852	303	432	301	220
DUoZ	3 793	924	1 600	1 240	839
Občan so ZP	100	53	62	62	85

Podporené znevýhodnené skupiny UoZ z hľadiska využitia nástrojov APTP :

- **dlhodobo evidovaní** uchádzači o zamestnanie boli podporovaní predovšetkým prostredníctvom § 52 - príspevok na aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb a §50j - príspevok na podporu zamestnanosti na realizáciu opatrení na ochranu pred povodňami a na riešenie následkov mimoriadnej situácie
- znevýhodnenou skupinou „**absolvent**“ je najčastejšie využívaným nástrojom aktivácie § 51 – absolventská prax
- **občania vo veku viac ako 50 rokov** – najčastejšie využívaným nástrojom uvedenej skupiny je §52- príspevok na aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb a §50j - príspevok na podporu zamestnanosti na realizáciu opatrení na ochranu pred povodňami a na riešenie následkov mimoriadnej situácie
- **občania so ZP** – pre uvedenú znevýhodnenú skupinu UoZ sú predovšetkým určené nástroje na podporu zamestnávania občanov so zdravotným postihnutím a to predovšetkým § 56 - príspevok na zriadenie CHD alebo CHP a na ich zachovanie.

3. ZÁSADY REGIONÁLNEHO PRÍSTUPU

Zásada hospodárnosti, účinnosti a efektívnosti:

- **hospodárnosť** = minimalizovanie nákladov na vykonávané činnosti alebo obstaranie tovarov, prác a služieb pri zachovaní ich priemernej úrovne a kvality,
- **efektívnosť** = maximalizovanie výsledkov činnosti vo vzťahu k disponibilným verejným prostriedkom,
- **účinnosť** = vzťah medzi plánovaným výsledkom činnosti (účinnosť) a skutočným výsledkom činnosti (účinnosť) vzhľadom na použité verejné zdroje).

Zásada zhody a oprávnenosti (overenie splnenia podmienok stanovených zákonom o službách zamestnanosti a ďalších osobitných predpisov).

Zásada dodržania účelu (pridelené prostriedky rozpočtu sú účelovo viazané a môžu byť použité iba v súlade s účelom ich určenia).

4. PRIORITY REGIONÁLNEHO PRÍSTUPU

Priority podpory zamestnanosti v okresoch Poprad a Levoča budú v roku 2013 zamerané na:

- **zvyšovanie zamestnanosti**
- **udržanie existujúcich pracovných miest**
- **zvyšovanie zamestnateľnosti**
- **zohľadnenie regionálnych špecifík**

4.1. Zvyšovanie zamestnanosti – vytváranie nových pracovných miest samozamestnaním a vytváranie nových pracovných miest u zamestnávateľov. Pri podpore tvorby nových pracovných miest sa ÚPSVR Poprad prioritne zameria na integráciu znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie (ďalej UoZ) na trhu práce. Kategória znevýhodnených UoZ je pre zamestnávateľov málo atraktívna, preto sú nástroje AOTP na podporu vytvárania pracovných miest nevyhnutné v procese ich začlenenia na trhu práce. Podpora vytvorenia pracovných miest je nevyhnutná k zníženiu hlavne dlhodobej nezamestnanosti, pričom podpora umiestňovania znevýhodnených skupín na trh práce cestou AOTP nenaruša trhové prostredie (Nariadenie komisie -ES č. 2204/2002).

Nástroje na podporu vytvorenia pracovných miest:

§ 49 Príspevok na samostatnú zárobkovú činnosť

§ 50 Príspevok na podporu zamestnávania znevýhodnených UoZ

§ 50j Príspevok na podporu rozvoja miestnej a regionálnej zamestnanosti

§ 56 Príspevok na zriadenie chránenej dielne alebo chráneného pracoviska

§ 57 Príspevok občanovi so zdravotným postihnutím na samostatnú zárobkovú činnosť

4.2. Udržanie existujúcich pracovných miest - vzhľadom na aktuálnu situáciu na trhu práce je viac ako nevyhnutné podporovať udržanie existujúcich pracovných miest. Cieľom je podpora zmiernenia dopadov smerujúcich k prepúšťaniu zamestnancov u zamestnávateľov, ktorí vytvorili pracovné miesta pre uchádzačov o zamestnanie. Udržanie pracovných miest je možné zabezpečiť aj preplácaním cestovných nákladov pre zamestnancov, ktorí pred nástupom do zamestnania boli v evidencii UoZ. Je potrebné podporiť zamestnávateľov, ktorí napriek vážnym prevádzkovým dôvodom nepristupujú k okamžitému prepusteniu svojich zamestnancov, ale hľadajú riešenia na udržanie pracovných miest aj v spolupráci so zástupcami zamestnancov, ako aj s úradom.

Nástroje na podporu udržania existujúcich pracovných miest:

§ 47 Vzdelávanie a príprava pre trh práce zamestnancov

§ 50k Príspevok na podporu udržania pracovných miest

§ 53b Príspevok na dopravu do zamestnania

§ 56a Príspevok na udržanie občana so zdravotným postihnutím v zamestnaní

4.3. Zvyšovanie zamestnateľnosti - udržiavanie a vytváranie pracovných návykov pracovných zručností a skúseností a zvyšovanie uplatniteľnosti uchádzačov o zamestnanie na trhu práce formou vzdelávania a prípravy pre trh práce.

Nástroje na zvyšovanie zamestnateľnosti:

§ 43 ods. 7 Odborné poradenské služby zabezpečené dodávateľsky

§ 46 ods. 4 Vzdelávanie a príprava pre trh práce UoZ zabezpečené dodávateľsky

§ 46 ods. 7 Vzdelávanie a príprava pre trh práce UoZ zabezpečené individuálne

§ 51 Príspevok na vykonávanie absolventskej praxe

§ 52a Príspevok na vykonávanie aktivačnej činnosti formou dobrovoľníckej služby – prioritná orientácia na opatrovateľskú činnosť

4.4. Zohľadnenie regionálnych špecifik - priority podpory zamestnanosti regiónu tvoria rámec pre efektívne, účinné a cielené poskytovanie príspevkov, zohľadňujú trh práce nášho územného obvodu vychádzajúc z predchádzajúcej analýzy.

Nástroje na regionálne špecifiká:

§ 54 ods. 1 písm. c) Projekty na zlepšenie postavenia UoZ na trhu práce, ktoré schvaľuje ústredie a realizuje úrad

§ 54 ods. 1 písm. f) Pilotné projekty alebo pilotné programy na podporu rozvoja regionálnej alebo miestnej zamestnanosti, ktoré schvaľuje ústredie a realizuje úrad

5. REGIONÁLNY ASPEKT

Vychádza zo situácie na trhu práce v regióne s prihliadnutím na priority politiky trhu práce ako aj ekonomické, sociálne, profesijné, vzdelanostné, kvalifikačné, odvetvové, vekové, demografické a iné podmienky v regióne. Regionálny aspekt sa hodnotí v troch stupňoch:

1. Nedostatočný 2. Primeraný 3. Veľmi dôležitý

1. Nedostatočný	<i>Do nedostatočného regionálneho aspektu</i> sú zahrnuté činnosti, ktoré v regióne nie je potrebné podporovať. Tieto činnosti výrazne neovplyvňujú zamestnanosť v regióne ani tvorbu nových pracovných miest, prípadne boli v minulosti z dôvodu obligatórnosti príspevku zneužívané.
2. Primeraný	<i>Primeraný regionálny aspekt</i> - do tohto stupňa zahrňujeme činnosti, ktoré sú na trhu práce presýtené, čím sa zvyšuje kvantita firiem v jednotlivých odboroch a tieto firmy sa ťažko stabilizujú na trhu práce. Často sú vytvorené len na obdobie, počas ktorého sú podporované, čo sa odráža aj na kvalite činností.
3. Veľmi dôležitý	<i>Vysokú dôležitosť</i> zahŕňajú z hľadiska rozvoja trhu práce činnosti, ktoré sú pre región veľmi dôležité z dôvodu obsadenia, vytvorenia alebo udržania pracovných miest.

6. ZÁVER

Možnosti nástrojov aktívnej politiky trhu práce sú veľmi rozsiahle. Národný program reforiem SR 2011 – 2014 spresnil národné ciele, stratégie, súbor ukazovateľov a vytýčil harmonogram opatrení – kde je pre oblasť zamestnanosti prvoradým cieľom zvýšiť zamestnanosť a prispievať k znižovaniu nezamestnanosti. Aj v tejto súvislosti je v rámci priorít podpory zamestnanosti UPSVR Poprad veľmi dôležitou oblasťou podpory vytváranie pracovných miest.

Vychádzajúc z analýzy pracovného trhu je hlavným cieľom podpory vytváranie nových pracovných miest samozamestnaním a vytváranie nových pracovných miest u zamestnávateľov.

Sekundárnym cieľom je podpora zvyšovania zamestnateľnosti UoZ a ich následné umiestnenie na trhu práce a podpora udržania pracovných miest.

Ing. Jozef Križan
riaditeľ UPSVR Poprad